

Królowie Danii

1. SKJOLDUNGOWIE

13

2. ESTRYDSENOWIE

35

3. UNIA KALMARSKA

115

4. OLDENBURGOWIE

127

5. GLÜCKSBURGOWIE

225

1. Skjoldungowie

GORM STARY	14
HARALD I SINOZĘBY	18
SWEN I WIDŁOBRODY	22
HARALD II	25
KNUT I WIELKI	27
HARDEKNUT	31
MAGNUS DOBRY	33

Gorm Stary

PANUJE W LATACH
OK. 940–959/960

Ojciec: HARDEKNUT

Brak źródeł sprawił, że stosunki pokrewieństwa wśród pierwszych skandynawskich władców nie zostały dotąd dokładnie wyjaśnione. Adam z Bremy przekazuje informację o „Hardegonie synu Sueina [Swena]”, który pozbawił władzy króla „Sigericha [Sigtrydda]” (TABLICA 1.), co miało miejsce ok. 915. Wedle *Ragnarssona þáttr* ojcem owego „Hardegona” – czyli Hardeknuta lub też Hardekanuta (na listach dynastycznych figuruje on czasem również pod imieniem Knuta I) – był półmityczny wódz wikiński Sigurd Wężowe Spojrzenie, syn legendarnego Ragnara Kosmate Portki. Część historyków skłania są widzieć w Hardeknucie raczej wnuka niż syna Sigurda, jednak z powodu braku przekazów kwestia ta pozostaje nierozstrzygnięta. Wedle Adama Bremeńskiego krajem pochodzenia Hardeknuta była „Northmannia”, identyfikowana z Norwegią bądź Normandią; jest także możliwe, że wywodził się on z Danelaw – obszaru duńskiej jurysdykcji w East Anglii. Zmarł zapewne ok. 935.

*

Urodził się przypuszczalnie na przełomie IX i X w. (nie wcześniej niż ok. 875); przeprowadzona ostatnio metodą dendrochronologiczną datacja pochówku króla ustala jego śmierć na zimę 958–59 (dawniej przypuszczano że miało to miejsce w latach 940–45), a wiek pochowanej tam osoby na ok. pięćdziesiąt lat, co przesuwają narodziny Gorma na lata 905–10. Na świat przyszedł być może w Danelaw (stąd zwany jest niekiedy GORMEM ANGIELSKIM). Późniejszy przydomek króla: „stary”, odnosi się zapewne do faktu, że panował w odległych czasach, a nie do jego wieku. Władzę objął po śmierci ojca (ok. 935?); jak się wydaje, panował początko-

wo jedynie w północnej Jutlandii. Mimo iż przypisywane mu zjednoczenie kraju nie znajduje potwierdzenia w znanych źródłach, historycy zakładają, że przyłączenie Jutlandii do Danii nastąpiło już ok. 940, a więc za rządów Gorma. Zmarł zimą 958–59 i spoczął w tzw. Kurhanie Północnym w Jelling na Jutlandii. Po przyjęciu chrztu ok. 960 Harald Sinozęby przeniósł prochy ojca do nowozbudowanego kościoła w Jelling.

Małżonka króla Gorma, poślubiona zapewne ok. 925:

THYRA DANEBOOD

Kwestia jej filiacji pozostaje otwarta. Wedle sag islandzkich była córką Haralda Klaka, króla Danii (TABLICA 1.), natomiast Saxo Gramatyk czyni z niej księżniczkę angielską. Idąc tym tropem Alison Weir sugeruje, że ojcem Thyry mógł być Edward Starszy, król Wessexu, niemniej hipotezie tej brak potwierdzenia. Zmarła ok. 935 i została pochowana w tzw. Kurhanie Północnym w Jelling na Jutlandii.

Dzieci króla Gorma i Thyry (1–3):

- 1 KNUT zwany DANAAST, jego filiację potwierdza Snorri Sturlason, który pisze o „Haraldzie, synu Knuta Gormsona, brata króla Haralda [Sinozębego]”. Urodzony zapewne ok. 925, został zamordowany w 940.

Nic nie wiadomo o jego żonie; pozostawił syna:

- A HARALD zwany GULD-HARALDEM. Jego filiację poświadcza Snorri Sturlason. Ok. 965–70 najechał Norwegię i w cieśninie Limfjord pokonał króla Haralda II Szarą Opończę, który zginął podczas bitwy. Wkrótce jednak – zdradzony przez norweskiego jarla Haakona Sigurdssona Mocnego – dostał się do niewoli i został powieszony.

- 2 HARALD I SINOZĘBY | s. 18

- 3 ? TOKE (VAL-TOKE). Jego przynależność do potomstwa Gorma nie została potwierdzona źródłowo, pomija go część opracowań. Poległ ok. 985 pod Fyrisvellir opodal Starej Uppsali, walcząc u boku zdetronizowanego króla szwedzkiego Styrbjörna

Nic nie wiadomo o jego żonie, być może jego synem był:

- A ? ASBJÖRN. Poległ pod Fyrisvellir ok. 985.

UWAGA: Spisana w XIII w. przez mnicha Teodoryka kronika *Historia Norvegiæ* (wydana w 1880 w Kopenhadze przez G. Storma w zbiorze *Monumenta Historica Norvegiæ Latine scripta*) czyni córką Gorma Starego GUNHILDE, żonę króla norweskiego ERYKA I KRWAWEGO TOPORA (KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.). Wydaje się jednak, że słuszność ma sagamander Snorri Sturlason, autor *Heimskringli*, wedle którego małżonką Eryka była córka Ozura (Asura) Tote, Fina z Halogalandu, poślubiona przez Krwawego Topora w 922. Data ta, przyjmowana powszechnie przez literaturę, stoi w jaskrawej sprzeczności z przesuniętą na pierwsze dziesięciolecie X w. datą narodzin Gorma – zakładając, że Gunhilda poślubiając Eryka miała ok. 12 lat, na świat przyszła ok. 910, byłaby więc raczej siostrą niż córką duńskiego króla. Z kolei córka Gorma urodzić się musiała ok. 925, a wyjść za mąż najwcześniej ok. 937, co kazałoby czekać królowi Norwegii na narzeczoną do niemal czterdziestki – biorąc pod uwagę fakt, że objął on zgodnie z wolą ojca tron w 930, jest rzeczą mało prawdopodobną, by desygnowany sukcesor korony pozostawał tak długi czas w stanie bezzennym.

Harald I Sinozęby

PANUJE W LATACH
959/960–986/987

Ojciec: GORM STARY | s. 14

Matka: THYRA DANEBOD | s. 16

Rodzeństwo: BIOGR. GORMA

*

Urodził się prawdopodobnie ok. 925–35. Popularny przydomek króla odnosił się zapewne do zsiniałego (szczerniałego) zęba lub zębów, być może uszkodzonych podczas bitwy, wedle innej hipotezy zaś nawiązywał do praktykowanego przez wikingów zwyczaju barwienia odpowiednio nadpiłowanych zębów; przypuszczalnie nie był używany za życia Haralda. Po śmierci ojca objął tron Danii, co miało prawdopodobnie miejsce zimą 958–59. Przyjął chrzest i między 958 a 968 zainicjował chrystianizację kraju. W latach 70. IX w. opanował południową część Norwegii, a jej część północną ze stołecznym Trondheim (Nidaros) zajął w jego imieniu jarl norweski Haakon Sigurdsson. Ok. 986 w wyniku zamachu stanu utracił tron na rzecz Swena. Ranny schronił się w Jumme (Jomsborgu) na Wolinie, gdzie zmarł 1 listopada 986 lub 987. Został pochowany w kościele pw. św. Trójcy (obecnej katedrze) w Roskilde, który stał się nekropolią władców Danii; grobowiec króla nie dochował się do czasów obecnych.

Małżonki Haralda I:

1. Poślubiona przed 960 lub ok. 965:

GUNHILDA

Jej filiacja nie jest znana. Urodziła kilkoro dzieci, w tym przyszłego króla Danii i Anglii Swena. Zmarła ok. 965–70, kiedy to Harald Sinozęby zawarł kolejny związek małżeński.

2. Poślubiona ok. 970:

TOFA (THORA) Z OBODRYTÓW

Była ona córką Mściwoja, księcia Obodrytów, oraz jego nieznaney z imienia żony, siostry Wagona, biskupa Oldenburga. Nie zachowały się żadne daty.

3. Poślubiona ok. 984–85:

GYRITHA SZWEDZKA

Jej istnienie poświadcza *Gesta Danorum* Saxo Gramatyka, który odnotowuje, iż król szwedzki Styrbjörn Mocny (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.) oddał swoją siostrę za mąż Haraldowi I Sinozębem. Nie są znane dzieci z tego małżeństwa, niemniej Gyrytha mogła być matką kilku dzieci, uważanych dotąd za potomstwo pierwszej małżonki Haralda. Zmarła w nieokreślonym czasie po 985.

Dzieci Haralda I i Gunhildy (1–7):

1 ? ERYK. W 949 zasiadł na tronie Yorku (Northumbrii), lecz został zamordowany krótko potem, jak się uważa ok. 950.

Z nieznaną małżonką miał dwóch synów:

A HENRYK i REGINALD. Zostali zamordowani wraz z ojcem ok. 950.

2 HAAKON. Poległ w Northumbrii, co miało miejsce przed 987.

3 SWEN I WIDŁOBRODY | s. 22

4 THYRA. Ok. 985 została żoną STYRBJÖRNA MOCNEGO (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.); możliwe, że po jego śmierci poślubił ją legendarny BURYSŁAW (BURISLEIF), KSIĄŻĘ LUB KRÓL SŁOWIAŃSKI (zapewne POMORSKI LUB OBODRYCKI), ojciec kilku dzieci z poprzedniego związku (pośród nich miała być pierwsza żona Swena I Widłobrodego), którego historyczność jest jednak osłabiona przez badaczy. Wedle innej hipotezy drugą małżonką Burysława, o ile faktycznie władca ten istniał, była nieznaną z imienia córką Swena I (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 1.). Dzieckiem Thyry i Burysława mogła być GUNHILDA, małżonka jarla HAAKONA ERIKSSONA, regenta Norwegii (KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.). W 998 w Tønsbergu mężem Thyry został OLAF I TRYGGVASON (KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.). Zmarła 10 lub 18 września 1000, ponoć z żalnu na wieść o śmierci męża.

- 5 GUNHILDA. Jej mężem został PALLIG (PALLE), ELDORMAN W DEVONSHIRE, wraz z którym została 13 listopada 1002 zamordowana podczas masakry osiadłych w Anglii Duńczyków, zarządzonej z rozkazu króla Ethelreda II; ów dzień zwany jest przez historyków maskrą dnia św. Brykcjusza.
- 6 ? MO. Jej przynależność do potomstwa Haralda Sinozębego nie została potwierdzona źródłowo. Zmarła ok. 1015.
- 7 ? THORGNY. Jego przynależność do potomstwa Haralda Sinozębego nie została potwierdzona źródłowo, nie zachowały się żadne daty. Poślubił kobietę imieniem TURGOT i być może miał z nią córkę:
 - A ? THORGUNNA; jej filiacja nie została potwierdzona przez źródła. Jej mężem był niejaki BOSI (zm. ok. 1010), którego pochodzenie nie jest znane.

Swen I
Widłobrody

PANUJE W LATACH
986/987–1014

Ojciec: HARALD I SINOZĘBY | s. 18

Matka: GUNHILDA | s. 19

Rodzeństwo: BIOGR. HARALDA I

*

Urodził się ok. 960. Powszechnie znany przydomek króla był najprawdopodobniej używany jeszcze za jego życia i nawiązywał do popularnego ułożenia zarostu. We wczesnych latach 60. w Niemczech przyjął wraz z ojcem chrzest i imię OTTONA – na cześć cesarza Ottona I. Rządy w Danii objął po wypędzeniu Sinozębego ok. 986 (zapewne z początkiem 987), jednak ok. 991 utracił koronę na rzecz króla szwedzkiego Eryka Zwycięskiego i zbiegł za granicę. Około 994–95 odzyskał duński tron, a w 999 lub 1000 zajął Norwegię. Jednocześnie inicjował kolejne wyprawy na Anglię, uwieńczone jesienią 1013 opanowaniem tamtejszego tronu. Zmarł 2 lub 3 lutego 1014 w Gainsborough wskutek obrażeń doznanych podczas upadku z konia. Ciało pochowano w Anglii, a kości w kościele (dziś katedrze) św. Trójcy w Roskilde.

Małżonki króla Swena:

1. Poślubiona ok. 988–90:

GUNHILDA

W literaturze panują sprzeczne opinie na temat filiacji obu małżonek Swena, istnieje także hipoteza utożsamiająca je ze sobą. Przypuszczalnie Gunhilda, tak jak druga żona Swena, była księżniczką słowiańską, być może córką legendarnego Burysława, księcia czy też króla słowiańskiego (pomorskiego lub obodryckiego). Na świat przyszła zapewne między 966 a 972. Imię Gunhildy przyjęła po zaślubinach, słowiańskie nie jest znane. Ok. 995 została oddalona i powróciła do ojczyzny. Zmarła między 1014 a 1016.

2. Poślubiona ok. 995:

SYGRYDA STORRÅDA

Zwana STORRÅDĄ (DUMNA), jej historyczność nie jest potwierdzona; była przypuszczalnie córką Mieszka I, księcia polańskiego, i jego pierwszej żony, księżniczki czeskiej Dobrawy, alternatywnie córką możnego szwedzkiego Skoluga (Skogara) Toste. Jeśli jej ojcem był istotnie książę piastowski, na świat przyszła między 960 a 972, a jej słowiańskie imię mogło brzmieć ŚWIĘTOSŁAWA; zmieniła je ok. 980 po ślubie z ERYKIEM ZWYCIĘSKIM (KRÓLOWIE SZWECJI, CZĘŚĆ 1.). Zmarła najpewniej przed objęciem przez Swena tronu Anglii jesienią 1013.

Potomstwo króla Swena:

Domniemana córka z pierwszego małżeństwa:

1 ? THYRA. Urodzona zapewne ok. 993, została wydana za GODWINA, EARLA OD 1018, EARLA WESSEXU I KENTU od 1019 (1020) lub 1040 (1041) (ur. ok. 987, 993 lub 1001, zm. Winchester 15.04.1051), syna Wulfnotha, przypuszczalnie identycznego z Wulfnothem zwanym Cild lub Cyld („Dziecię”), tanem Sussexu. Nie mieli dzieci lub pomarły one wcześniej. Thyra zmarła w 1018.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–5):

1 KNUT WIELKI | s. 27

2 HARALD II | s. 25

3 ASTRYDA (MAŁGORZATA), matka SWENA II ESTRYDSENA | s. 36

4 ŚWIĘTOSŁAWA. Urodziła się i zmarła w Danii.

5 ? CÓRKA. Domniemana żona BURYSŁAWA, legendarnego władcy słowiańskiego (szczegóły zob. s. 17).

Przypuszczalna córka króla Swena:

Z nałożnicą imieniem AESA:

1 GYTHA. Jej pochodzenie z jednego z małżeństw Swena jest ze względów czasowych nieprawdopodobne – alternatywnie mogła być przyrodną siostrą Widłobrodego jako potomek trzeciego małżeństwa Haralda Sinozębego, zawartego ok. 984. Ok. 996 została żoną regenta Norwegii, jarla ERYKA HAAKONSSONA (KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.). Data jej śmierci nie jest znana.

Harald II

PANUJE W LATACH
1014-1018/1019

Ojciec: SWEN I WIDŁOBRODY | s. 22

Matka: SYGRYDA STORRÅDA | s. 24

Rodzeństwo: BIOGR. SWENA I

*

Wzajemne starszeństwo synów Swena Widłobrodego jest sporne, umownie umieszcza się Haralda na drugim miejscu po jego sławniejszym bracie, mimo iż w Danii panował przed nim. Urodził się przypuszczalnie z końcem X w. Podczas najazdu Swena Widłobrodego na Anglię w 1013 pozostał w ojcowiznie jako regent, a po śmierci ojca rok później, wobec nieobecności brata (przebywał w Anglii), zajął duński tron. Po powrocie Knuta do Danii w 1014 odmówił dzielenia z nim rządów. Zmarł bezzennie i bezpotomnie między 1018 a 1019.

Knut I Wielki

PANUJE W LATACH
1018/1019–1035

Ojciec: SWEN I WIDŁOBRODY | s. 22

Matka: SYGRYDA STORRÅDA | s. 24

Rodzeństwo: BIOGR. SWENA I

*

Urodził się zapewne między 995 a 997, najpewniej jako starszy syn Swena (POR. BIOGR. HARALDA II); podczas chrztu w obrządku rzymskim otrzymał imię LAMBERTA. W 1013 podążył wraz z ojcem na podbój Anglii. Niepowodzeniem zakończyły się próby wymuszenia na Haraldzie II dopuszczenia do udziału w rządach nad Danią, podjęte po śmierci ojca w 1014. W Anglii za to kontynuował z powodzeniem walki z królami Wessexu; jesienią 1016 pod Assandun (Ashington) zwyciężył Edmunda II Żelaznobokiego, a podpisany wkrótce potem traktat pokojowy uczynił go władcą Anglii na północ od Tamizy (Mercja i Northumbria). Po rychłej śmierci Edmunda 18 października 1016 objął rządy w Wessexie i w styczniu (6 stycznia?) 1017 koronował się w katedrze św. Pawła w Londynie. Bezdzienny zgon brata (1018/19) uczynił go królem Danii, a w 1028 zajął ponadto Norwegię. W wystawianych dokumentach regularnie posługiwał się tytułami cesarskim (*basileus* oraz *imperator*). Zmarł 12 listopada 1035 w Shaftesbury i spoczął w starej katedrze (Old Minster) w Winchesterze, zrujnowanej w 1093. W 1158 szczątki władców przeniesiono do nowej świątyni, wzniesionej częściowo na ruinach poprzedniczki, i umieszczono je w skrzyniach grobowych naokoło głównego ołtarza.

Małżonka Knuta I, poślubiona 2 lub 31 lipca 1017:

EMMA NORMANDZKA

Była córką Ryszarda I, księcia Normandii i w latach 956–60 regenta Francji, oraz jego drugiej żony (konkubiny?) Gonnor, któ-

rej filiacja nie jest pewna (według niektórych opracowań ojcem Gonnor był Rhoun de Crepon albo Herbastus de Crepon, inne stwierdzają, że jej nieznanymi rodzicami pochodzili z Danii). Przyszła na świat ok. 985–87 w Normandii. Dnia 5 kwietnia 1002 w katedrze Old Minster w Winchesterze została żoną ETHELREDA II BEZRADNEGO (GNUŚNEGO), KRÓLA ANGLII w latach 978–1013 i 1014–16 (ur. 966–69, zm. Londyn 23.04.1016), syna Edgara Spokojnego, króla Anglii z dynastii saskiej z Wessexu, i jego drugiej żony Elfrydy z Devon; owocem ich małżeństwa było troje dzieci. Knut był drugim mężem Emmy, jemu również urodziła troje dzieci. Zmarła 14 marca 1052 na zamku w Winchesterze i została pochowana u boku męża w Old Minstet; w 1158 złożone tam szczątki przeniesiono nowej katedry winchesterskiej.

Potomstwo Knuta I:

Dzieci z Emmą Normandzką (1–3):

- 1 HARDEKNUT | s. 31
- 2 GUNHILDA. Zwana też ETHELFRYDĄ, po zamążpójściu przyjęła imię KUNEGUNDY. Urodziła się zapewne ok. 1020. 10 czerwca 1036 w Niemczech wyszła za HENRYKA SALICKIEGO, króla Burgundii od 1033, KRÓLA RZYMSKO-NIEMIECKIEGO POD IMIENIEM HENRYKA III od 1039, w 1046 koronowanego na CESARZA (ur. Ostrebeck, obecnie Oosterbecke, 28.10.1017, zm. Bodfeld 5.10.1056), potomka dynastii salickiej, zwanej również frankońską, syna cesarza Konrada II oraz jego żony Gizeli, córki Hermana II, księcia Szwabii; dochowali się córki jedynaczki, później opatki w Kwedlinburgu. Gunhilda-Kunegunda zmarła 16 lub 18 lipca 1038 na wybrzeżu Adriatyku podczas jednej z włoskich wypraw męża, przyczyną śmierci była zapewne malaria. Spoczęła w kościele klasztornym w Limburgu. Henryk III pojął następnie za żonę Agnieszkę, księżniczkę akwitańską, i miał z nią liczne dzieci.
- 3 CÓRKA. Wiadomo o niej jedynie, że zmarła w wieku ok. 8 lat w Anglii i spoczęła w kościele w Bosham.

Synowie pozamałżeńscy Knuta I (1–2):

Ze związku z ELGIVĄ (ELFGIFU, w Danii zwana ALFIFA) (ur. zapewne 996, zm. po 1042, może 31.12.1044), córką Alfhelma, eldormana

Northampton, i jego żony Wulfruny. Najprawdopodobniej ok. 1015 król ją poślubił, lecz związek ten miał status tzw. małżeństwa na prawie duńskim (*more danico*) i był nieważny w świetle prawa kościelnego.

1 SWEN ALFIVASSON | KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.

2 HAROLD I ZAJĘCZA STOPA. Przydomek zawdzięczał zamiłowaniu do łowów i wykazywanej przy nich chyżości. Na świat przyszedł ok. 1016 lub 1017, zapewne w Northapton. Wedle *Kroniki anglosaskiej* podawał się za królewskiego syna, „lecz było to nieprawdą”, natomiast *Chronicon ex chronicis* nadmienia, iż „niektórzy mówili, że był synem łatacza [obuwia]”, a Elgiva podsunęła go Knutowi, jak uczyniła to wcześniej ze Swenem Alfvassonem. W 1037, wobec nieobecności przebywającego w Danii Hardeknuta, zajął angielski tron i koronował się w Oksfordzie. Zmarł 17 marca 1040 w Oksfordzie i spoczął w opactwie Westminsterskim lub w katedrze Old Minster w Winchesterze; po przybyciu króla Hardeknuta do Anglii w czerwcu tego roku ciało jego przyrodniego brata wyjęto z grobu, ścięto i wrzucono do Tamizy. Wyłowione przez miejscowych rybaków, spoczęło na duńskim cmentarzu w Londynie, skąd ostatecznie trafiło do jednego z londyńskich kościołów – św. Klemensa Danesa w dzielnicy Strand, albo – co mniej prawdopodobne – do kościoła św. Olafa w Southwark.

Ożenił się on z nieznaną bliżej ELGIVĄ (ALVENĄ); mieli syna:

A ? ELFWINE. Urodził się on po 1035 w Londynie. Ufundował opactwo Sainte-Foi w Conques w Akwitanii, gdzie przywdział habit. Zmarł zapewne w latach 70. lub 80. XI w. w swoim klasztorze.

Hardeknut

PANUJE W LATACH
1035–1042

Ojciec: KNUT I WIELKI | s. 27

Matka: EMMA NORMANDZKA | s. 28

Rodzeństwo: BIOGR. KNUTA I

*

Urodził się ok. 1018 i w 1028 został przez ojca desygnowany na koregenta w Danii. Po śmierci Knuta jesienią 1035 objął zgodnie z jego wolą tron angielski, pozostał jednak w Danii, gdzie w 1035 w Viborgu obwołano go królem. W 1037 tron angielski zagarnął jego przyrodni brat Harold Zającza Stopa, lecz w 1040 Hardeknut odzyskał władzę na Wyspie i zapewne w czerwcu tego roku koronował się w Canterbury. Zmarł 8 czerwca 1042 podczas uczty w Londynie, może otruty, raczej jednak wskutek nadmiaru trunków. Spoczął w Old Minster w Winchesterze.

Na nim wygaśli Skjoldungowie.

Magnus Dobry

PANUJE W LATACH
1042–1047

*

BIOGRAM: Magnus I Dobry
KRÓLOWIE NORWEGII, CZĘŚĆ 1.